

2. Бекешкина И. Большая перемена. 70% опрошенных убеждены, что Украина воюет с Россией [Електронний ресурс] / И. Бекешкина. — Режим доступу : <http://focus.ua/country/325447/>.
3. Вибором задоволені, але віри не ймуть [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.dif.org.ua/ua/events/viboromi-ne-imut.htm>.
4. Громадська думка: підсумки 2014 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.dif.org.ua/ua/polls/2014_polls/jjorjojkrkhpkr.htm.
5. Громадська думка післявиборчого опитування [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.dif.org.ua/ua/polls/2015a/gromadska-dumka-pisljaviborchogo-opituvannja.htm>.
6. Поліщук І.О. Еволюція культури політичних виборів в Україні : [монографія] / І.О. Поліщук. — Х. : ХНУ, 2008. — 352 с.
7. Поліщук І.О. Концепція політичної культури: структурний аспект / І.О. Поліщук // Персонал. — 2005. — № 6. — С. 26—30.
8. Хилько М. Політична культура населення України: аналіз розвитку громадянських якостей / М. Хилько // Політичний менеджмент. — 2007. — № 1. — С. 115—126.
9. Що об'єднує та роз'єднує українців – опитування громадської думки України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.dif.org.ua/ua/polls/2015a/sho-obednue-ta-rozednue-.htm>.

УДК 327: 316.354:355.1

Р.Г. Рудя

СУЧАСНА ВІЙСЬКОВА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена дослідженню особливостей сучасної військової глобалізації в площині політології. Здійснюється спроба аналізу військової глобалізації, виділення її основних етапів і ознак. Акцентується увага на ролі військової політики та тісному взаємозв'язку політики і армії. Відмічається специфічний вплив домінуючих у сучасному світі глобалізаційних процесів на армію та військову сферу в цілому.

Ключові слова: глобалізація, військова глобалізація, військова політика, армія.

Статья посвящена исследованию особенностей современной военной глобализации в плоскости политологии. Осуществляется попытка анализа военной глобализации, выделения ее основных этапов и признаков. Акцентируется внимание на роли военной политики, тесной взаимосвязи политики и армии. Отмечается специфическое влияние доминирующих в современном мире глобализационных процессов на армию и военную сферу в целом.

Ключевые слова: глобализация, военная глобализация, военная политика, армия.

Article is devoted research of features of modern military globalization in the plane of political sciences. Attempt of the analysis of military globalization, allocation of its basic stages and signs is performed. The attention is focused to roles of a military policy, close interrelation

of a policy and army. Specific influence of globalization processes dominating in the modern world on army and military sphere as a whole is marked.

Key words: *globalization, globalization military, military policy, the army.*

Постановка проблеми. Світ стає одним цілим, в якому за останнє століття зі зростаючою швидкістю відбувалися процеси глобалізації. В сучасних умовах глобалізації досить актуальним стає питання дослідження військової глобалізації у площині політологічного аналізу. Це пояснюється загостренням міжцивілізаційних протиріч, глобальними проблемами, змінами у геополітиці.

Аналіз актуальних досліджень. Глобалізаційні процеси є предметом дослідження багатьох фахівців з різних галузей системи соціально-політичних та економічних знань – У. Бека, Д. Белла, І. Валлерстайна, Р. Вейда, М. Вольфа, Д. Гелда, Е. Гідденса, Д. Гольдбларта, Е. Мак-Грю, С. Хантінгтона та інш. Найбільшу увагу дослідників привертають культурна, економічна та політична форми проявів цих процесів. У контексті сучасних світових трансформаційних змін військова глобалізація все ще залишається тим напрямком досліджень, що потребують додаткових дослідницьких зусиль (як на рівні теоретичних інтерпретацій, так й на рівні соціально-політичних практик).

Відтак, **метою статті** – є обґрунтування основних напрямків дослідження сучасної військової глобалізації з позиції політологічного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Поняття «глобалізація» у сучасній соціально-політичній літературі єдиного визначення не має. На думку фахівців, достатньо прийнятною виглядає така інтерпретація: глобалізація – загально цивілізаційний процес, який справляє величезний вплив на політичну й інші сфери людського буття [3. с. 72]. Вона є багатовимірним процесом, що завжди супроводжується певною фрагментаризацією. Глобалізацію варто розглядати не тільки як процес, алей як результат певного етапу розвитку людської цивілізації [2. с. 7].

Військова глобалізація – це глобалізація санкціонованого організованого насилля, яке знаходить прояв у постнаціональних війнах, їх матеріальному, культурному та ідеологічному забезпеченні [2, с. 82].

Розкриваючи зміст військової глобалізації варто звернути увагу на її етапи.

Так, перший етап (середина XV ст. – початок XIX ст.) характеризується розпоширенням європейської військової мощі, удосконаленням військової техніки виникнення регулярних армій.

Другий етап (початок XIX ст. – кінець XIX ст.) відзначається виникненням геополітики та військової інфраструктури, імперськими війнами та колонізацією.

Третій етап (1914–1990 рр.) характеризується світовими війнами, розпадом колоніальної системи, становленням біполярної структури світу, появою «холодної війни», підвищення ролі дипломатії

Характерними рисами четвертого етапу (1990 рр. – до т.ч.) стає виникнення проблеми глобальної безпеки, повернення до багатополлярної силової політики, розпадом системи соціалізму [6, с. 106–120].

Військову глобалізацію економізує наявність військово-промислових комплексів індустріально розвинутих країн світу, що в наслідок конкуренції між виробниками зброї обумовлює гонку озброєння та її постійне удосконалення.

Під впливом процесів глобалізації відбуваються суттєві зрушення в міжнародній політиці.

Значною мірою на військову глобалізацію впливає військова політика провідних країн світу. Військову політику вивчають достатньо давно. Різні науки (філософія, соціологія, історія та ін.) визначають об'єкт та предмет, суть, структуру, функції виходячи із свого предмету дослідження. Серед таких наук, перш за все, варто виділити політологію.

У площині політології військову політику варто розуміти як частину загальної політики певних соціальних сил, держав і створених ними

спеціальних інститутів влади, які здійснюють підготовку і використання засобів збройного насильства для досягнення тих чи тих державних або загальнолюдських цілей, для ведення війни чи протидії її розв'язанню [3. с. 82].

Військова політика може розглядатись як діяльність соціальних суб'єктів та створення ними інститутів влади на перетині загальнодержавної політики і військової стратегії з метою формування й використання засобів збройного насильства в ім'я досягнення національних або загальнолюдських інтересів [3. с. 82].

Досить часто в політичній науці військова політику розуміють як політику, що проводиться у військовій сфері, власне військові аспекти внутрішньої та зовнішньої політики держави. Військова політика є частиною загальної політики держави в створенні військової організації, підготовці та використанні озброєного насилля для досягнення певних політичних цілей [1, с. 149].

Зміст військової політики різних держав на різних етапах зумовлений певними факторами, що в політологічній літературі визначаються по-різному. Ознайомившись із найбільш цікавими підходами ми, виходячи із мети дослідження, виділяємо наступні:

- економічні та політичні інтереси держави;
- наявність можливостей у суб'єкта військової політики для реалізації своїх інтересів;
- внутрішні та зовнішні умови існування держави, рівень загрози її безпеці;

З огляду на сучасну політологічну літературу та довідники зміст військової політики можна визначити й як сукупність керівних ідей, конкретних рішень і практичних дій, спрямованих на створення військового потенціалу і досягнення політичних цілей військовими засобами.

Розпад білетарної структури світу посилив регіоналізацію та фрагментаризацію сучасної геополітики, що негативно впливає на глобальну безпеку.

У сучасній прикладній політології проблема соціального насилля стала невід'ємним атрибутом політики. Вона знаходить своє віддзеркалення в політичних інтересах великих груп людей, питання економіки, права, моралі, міжнародних відносин. Політичне насильство завжди пов'язане з такими суб'єктами державної влади як армія, поліція, суд. Головним знаряддям політичного насильства в найбільш жорстких формах (війни, військові конфлікти) виступає армія. Більш 14.500 війн, відомих людству, красномовний доказ цього [1, с. 155]

Діяльність армії визначалося конкретною ситуацією, військово-політичної та військово-стратегічної обстановкою в світі і в даній державі. Армія це інструмент політичного насилля, а бойові дії – це наслідок виконання армією своїх функцій.

Варто зазначити, що війна – породження політики та її метод для досягнення певної економічної, соціальної, воєнної та іншої мети. Інколи, війну розуміють як продовження політики іншими, а саме, насильницькими методами. Політика, що допускає війну або приводить до війни, є політика війни. Отже, будучи одним із інструментів досягнення політичних цілей армія, може використовуватися владними структурами для здобуття поставленої мети.

Маючи економічну, соціальну і політичну основу в сучасному глобалізованому світі створюється мережа міжнародного тероризму, що є наслідком соціальної нерівності, політичних несправедливостей та культурних асинхронізмів.

«Тероризм – це застосування насильства чи погрози насильства з метою викликання паніки в суспільстві, послабити і навіть скинути уряд і викликати політичні зміни, він спрямований на дестабілізацію державних режимів, порушення у населення стурбованості через свою беззахисність

перед загрозою насильства, зміну в результаті цього державної влади в країни, на здійснення інших політичних, релігійних чи етнічних сподівань» [5, с. 313]

Суб'єктами тероризму можуть виступати як політичні, релігійні, етнополітичні групи, так і політичні інститути або держави, що перевищили свої повноваження. У відповідь на ймовірні загрози, армія збільшує свій військовий потенціал, що дає змогу попередити терористичні акти та конфлікти. Досягнення безпеки та миру, у «гарячих точках», можливо при співпраці політичних та військових сил. Результатом цього може бути проведення миротворчих місій, вирішення інформаційних та інших проблем, що стосуються благополуччя світової спільноти.

Одним із наслідків військової глобалізації є торгівля зброєю, а саме її безконтрольне розповсюдження, нелегальний продаж, терористи стають глобальними гравцями, що погрожують світовому порядку, побудованому на принципах миру і співробітництва [2, с. 78].

Одним із виявом сучасної військово-політичної глобалізації є проведення миротворчих операцій. Під миротворчістю варто розуміти – військово-політичну й економічну діяльність цивільного і військового персоналу від держав, міжнародних організацій, здійснювана відповідно до мандата міжнародної або регіональної організації та спрямована на запобігання, вирішення або пост-конфліктне врегулювання між- або внутрішньодержавних конфліктів. Миротворчість. підрозділяють на превентивну дипломатію, операції з підтримки миру й операції примусу до миру. Що проводиться на основі мандату Генеральної Асамблеї і Ради Безпеки ООН [4, с. 534]

Глобалізація значною мірою впливає на міжнародну політику особливо в інформаційній сфері. Під впливом науково-технічного прогресу в інформаційній сфері змінюється характер самих війн як насильницького засобу досягнення військово-політичних цілей. Інформаційні фактори в політиці набувають стратегічного характеру відіграючи значну роль в

формуванні та реалізації військової політики держави. Науковці відмічають, геополітичні наслідки інформатизації всіх сфер суспільного життя створюють можливості для глобального впливу на інформаційний простір цілих держав та регіонів [7].

Сьогодні, під впливом глобалізації гнучка та ефективна військова політика досягається завдяки розгалуженій системі інформаційного забезпечення, що є дієвим інструментом політики.

На зламі століть військова глобалізація має специфічний вплив на армію та військово-політичну сферу в цілому. Відображення цього можна знайти у наступному:

- армія завжди знаходиться в центрі політичних подій, оскільки є інститутом держави, що володіє зброєю, мобільністю, дисципліною з чітко визначеною ієрархічною структурою;
- армійські структури активно впливають на політику через військовослужбовців, обраних до органів влади, беручи участь у розробці загальнодержавних законів, особливо в галузі оборони;
- у випадках політичної нестабільності, виникнення кризових ситуацій, конфліктів, ймовірності державного перевороту регіональні військові частини або армія приводяться в підвищену бойову готовність, формується спеціальні армійські підрозділи;
- в умовах політичної нестабільності в суспільстві збройні сили майже завжди перетворюються на об'єкт наклепів і суперництва, серед політичних угруповань, що борються за владу [1, с. 155–160].

З огляду на вище сказане варто відмітити, що в наслідок глобалізації армія виступає в якості тієї сили, яка гарантує стабільність сформованого політичного режиму в даній державі.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, сучасна військова глобалізація у контексті застосування політологічного аналізу може розглядатися як багатовимірний процес, що пройшов у своїй генезі декілька етапів (найчастіше виокремлюються чотири). Характерними

рисами останнього з них стає виникнення реальної проблеми глобальної безпеки.

Сучасна військова глобалізація є певним результатом двох видів політичної діяльності провідних країн світу – у війсьній та у економічній сферах. Воєнна політика традиційно базується на політичному насиллі. Політичне насильство завжди пов'язане з такими суб'єктами державної влади як армія, поліція, суд.

У контексті здійснення воєнної політики окремими країнами світу на міжнародному рівні маємо за результат – зростання кількості військових конфліктів, які все частіше приймають форму терористичних актів.

За таких умов розвитку світу (насамперед, в контексті швидкого розповсюдження тероризму майже по всім країнам) зазнає реальних трансформаційних змін і один з провідних соціальних інститутів – армія.

Сучасна армія, постійно пристосовується до новітніх умов, відповідаючи сучасним викликам: збройним конфліктам, тероризму, політичної нестабільності, екологічним проблемам та інше. Її провідними функціями стають підтримка стабільності сформованого політичного режиму в даній державі та здійснення різних форм миротворчої місії у інших країнах світу (від операцій з підтримки миру до операцій примусу до миру).

Зрозуміло, що всі ці процеси потребують подальших всебічних досліджень, й насамперед, з позиції сучасної політичної науки (тобто, є актуальними напрямками застосування політологічних дослідницьких стратегій).

ЛІТЕРАТУРА

1. Жуков В.И. Общая и прикладная политология: учебное пособие / [под. ред. И.В. Жукова, Б.И. Краснова]. — М. : МГСУ; Изд-во «Союз», 1997. — 992 с.
2. Култаева М.Д. Соціологія глобалізації : Навчальний посібник / М.Д Култаєва, І.Ф. Прокопенко, І.О. Радіонова, Г.В. Троцько. — Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2008. — 207 с.
3. Політологічний енциклопедичний словник / [за ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка]. — 2-е вид., доп. і перероб. — К. : Генеза, 2004. — 736 с.

4. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : Підручник / Г.П. Ситник. — К. : НАДУ, 2011. — 542 с.
5. Требін М.П. Армія та суспільство: соціально-філософський аналіз взаємодії в умовах трансформації: [Монографія] / М.П. Требін. — Х. : Видавничий дім ІНЖЕК, 2004. — 404 с.
6. Хелд Д. Глобальные трансформации: политика, экономика, культура / Д. Хелд, Д. Гольдбларт, Э. Макгрю, Д. Перратон ; [пер. с англ. В.В. Сапов, Б.Л. Рубанов, М.В. Соколова, Л.В. Ясная]. — М. : «Праксис», 2004. — 576 с.
7. Чертополох А.А. Вызовы глобализации: информационное обеспечение военной политики государства [Электронный ресурс] / А. А. Чертополох. — Режим доступа : <http://www.mgimo.ru/fileserver/books/rami4konvent/t10-chertopolokh.pdf>

УДК 32.019

О.Р. Семченко

ДЕРЖАВА ЯК СУБ'ЄКТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

У статті визначаються функції держави як суб'єкта інформаційного забезпечення політичної стабільності. Аналізуються міри, прийняті державою з метою протидії російської інформаційної агресії; уточнюється роль Міністерства інформаційної політики в цьому процесі. Зроблено висновок про те, що Україна, що обрала демократичний європейський шлях розвитку, повинна здійснювати інформаційну політику, що відповідає демократичним цінностям і нормам.

Ключові слова: держава, політична стабільність, суб'єкт інформаційного забезпечення політичної стабільності, демократична інформаційна політика.

В статье определяются функции государства как субъекта информационного обеспечения политической стабильности. Анализируются меры, принимаемые государством в целях противодействия российской информационной агрессии; уточняется роль Министерства информационной политики в этом процессе. Сделан вывод о том, что Украина, избравшая демократический европейский путь развития, должна осуществлять информационную политику, соответствующую демократическим ценностям и нормам.

Ключевые слова: государство, политическая стабильность, субъект информационного обеспечения политической стабильности, демократическая информационная политика.

In the article the functions of state as a subject of information support of political stability are determined. The measures accepted by the state with a view of counteraction of the Russian information aggression are analyzed; the role of the Ministry of an information policy in this process is specified. The conclusion that Ukraine which has selected a democratic European way of development should perform the information policy corresponding to democratic values and norms is drawn.